

מנחות דף כ"ד

כשעלה רב כהנא לארץ ישראל מצא את בני רבי חייא³⁰³ שישבו והסתפקו, עשרון המיועד למנחה שחלקו הכהן לשתי חצאי עיסות והניחם זה לצד זה בכלי שכוללים בו את המנחה ואינם נוגעים זה בזה, אם נגע טבול יום באחד מהם האם נטמא חברו או לא? האם מה ששנינו במשנה בחגיגה שכלי מצרף מה שבתוכו לקדש שאם נגע טבול יום³⁰⁴ במקצתו פסל את כולו, זה רק במקרה שנוגעים זה בזה, אבל אם לא נוגעים לא מטמא? או שאף אם לא נוגעים שניהם טמאים? אמר להם, האם כתוב במשנה 'כלי מחבר' שמשמעותו שהכלי מחשיב את מה שנוגעים זה בזה לאחד? הרי כתוב 'כלי מצרף' שמשמעותו שאין נוגעים, והכלי מצרפם להיות אחד! עוד הסתפקו, מה הדין אם הוסיף לאותו כלי עוד חצי עשרון ונגע טבול יום באותו שהוסיף, האם נטמאים שני העשרונים האחרים משום צירוף הכלי? אמר להם, מה ששנינו שהכלי מצרף לקודש זה רק לדבר שצריך להיות בכלי, כגון שני החצאים הראשונים שמוקדים למנחה אחת, אבל העישון הנוסף לא מצרף כיון שאינו צריך לכלי ושני העשרונים הראשונים טהורים. עוד שאלו, מה הדין אם הושיט טבול יום את אצבעו באויר שבין שני העשרונים הראשונים ולא נגע לא בהם ולא בכלי? אמר להם, אין דבר שמטמא מאוירו אלא כלי חרס בלבד.

קמיצה כששני חצאי עשרון נתונים
בכלי אחד ואינם נוגעים

ושאל אותם, האם באופן כזה ניתן לקמוץ מחצי עשרון על חברו כיון שגם על מקרה כזה נאמר הדין שכלי מצרף לקודש³⁰⁵ שכן צירוף כלי מדאורייתא, או שזה מדרבנן? אמרו לו, לא שמענו מה הדין בכזה מקרה. אולם שמענו את מה שנאמר בדין אחר שממנו ניתן ללמוד על הספק. ששנינו במשנה, שתי מנחות שלא נקמצו ונתערבו זו בזו, אם יכול לקמוץ מזו בפני

303 מכאן יש סיעתא לפי' הקונטרס שפירש בגיטין (פד:) שבימי רבי חייא עלה רב כהנא מבבל. והיו מקשים לפי' הקונטרס דמשמע שכבר שכב רבי חייא כשעלה רב כהנא מבבל. ור"ת פי' שבגיטין (פד:) רבי יוחנן לתלמידיו שמבבל היה אומר כמו שמפרש הא לן והא להו. תוס'.

304 לכך העמיד ב'טבול יום' משום שאין טומאתו חמורה לעשות ראשון ושני, שאם מדובר בטומאה אחרת למה חוששים משום צירוף, הרי מטמא אותו הטמא את הכלי, והכלי מטמא את השאר. רש"י.

305 דאמרינן (חגיגה דף כג:): 'כף אחת' [במדבר ז, יד ועוד] – הכתוב עשאו לכל מה שבכף אחת, לא שנא לחומרא – כגון טומאה – ולא שנא לקולא, כגון קמיצה – דהוי כאילו נוגעין. רש"י.

עצמה ומזו בפני עצמה כשירות, ואם לאו פסולות. והרי אם המנחות מעורבות מדוע מצטרפות? אלא משמע ששתי המנחות עומדות זו בצד זו ולא מעורבות וכלי מצרף מדאורייתא. אמר רבא, אין ראיה מהמשנה, שיתכן ומדובר שמצד אחד הם מחוברים ואילו מהצד השני הם נפרדים ומשם יכול לקמוץ כל מנחה בפני עצמה.

נתן שני חצאי עשרון בשני כלים אין ואמר רבא, ניתן להכריע את הספק ממה ששנינו בברייתא, נאמר: "והרים ממנו", מכאן שמנחה שהביאה בשני כלים, לא יכול לקמוץ מאחד על השני. ומשמע שאם הביאם בכלי אחד אפילו שמופרדים, יכול לקמוץ מזה על זה. אמר לו אביי, יתכן ומה שאסרה הברייתא 'שני כלים' שייצרו כלי שיש בתוכו עוד בית קיבול שדפנותיו מגיעות עד שולי הכלי החיצון, ונתן חצי עשרון בכל בית קיבול. ועל אף ששתי העיסות יגעו מלמעלה, אין נחשב לעירוב כיון שהמחיצות מפסיקות ואינם מעורבים באויר חלל הכלי. וניתן לדייק שאם העיסות מעורבות בכלי אחד הדומה לשני כלים כשר. וכגון כלי שבתוכו בית קיבול שדפנותיו נמוכות ולא מגיעות לשפת הכלי החיצון, אם העיסות נוגעות באויר חלל הכלי אין המחיצה מפסקת. אבל אין מכאן ראיה לאופן שחילק עשרון ונתן בכלי ואינם נוגעים.

צירוף כלי וטומאה מחוץ לכלי הסתפק רבי ירמיה, שני חצי עשרון הנמצאים בכלי ונטמא אחד מהם והחצי השני מחובר לדבר שנמצא מחוץ לכלי בנצוק או בצנור. האם מה ששנינו 'כלי מצרף מה שבתוכו לקדש' זה רק מה שבתוך הכלי אבל אינו יכול לטמא דבר שמחוץ לכלי. או שלאחר שנטמא, החיבור מעביר את הטומאה גם מחוץ לכלי? ואם אומרים שנטמא גם אל מחוץ לכלי, מה הדין במקרה הפוך, כגון שטבול יום נגע בדבר שמחוץ לכלי ומחובר לחצי אחד של עישרון הנמצא בתוך הכלי, האם צירוף כלי מועיל רק אם הטומאה אירעה בתוך הכלי אבל אם באה מבחוץ אין העישרון השני נטמא משום צירוף כלי, או שאין הבדל מהיכן הגיעה הטומאה? ונשארה הגמרא בתיקו.

הסתפק רבא, עשרון שחלקו ואחד מהתצאים

נטמא, והניח שניהם בכלי של מנחות, ודאי

שאינן החצי השני נטמא כיון שנטמא כשהיה מחוץ לכלי. מה הדין אם

לאחר מכן חזר ונגע טבול יום באותו חצי שנטמא, האם אומרים 'שָׁבַע לוֹ

טומאה' שאין חוזר ומקבל שוב טומאה כדי לטמא את החצי השני ב'צירוף

כלי', או שחוזר ומטמא? אמר לו אביי, האם אומרים את הכלל 'שָׁבַע לוֹ

טומאה', והרי שנינו במשנה בכלים, סדין טמא מדרס ששכב עליו זב

שקבעו כוילון לפני הפתח, כיון ששוב אינו עשוי למדרס טהור מלמטמא

אדם וכלים³⁰⁶, אבל עדיין טמא מגע מדרס לטמא אוכלים ומשקים כמי

שנגע במדרס. אמר רבי יוסי, באיזה מדרס נגע זה? אלא שלאחר שיש

עליו הזב ונטמא משום מדרס וחזר ונגע בו הזב. וכשקבעו כוילון פרח

ממנו טומאת מדרס ונשארה עליו טומאת מגע הזב. ומכאן שלא אומרים

'שָׁבַע לוֹ טומאה'? אמר לו, אולי הכוונה במשנה שקודם נטמא משום מגע

הזב, ואחר כך חזר הזב וישב עליו שהיא טומאה חמורה על טומאה קלה,

ולכן כשקבעו כוילון בטלה טומאת מדרס ונותרה טומאת מגע. אבל גבי

עשרונות שבשני הפעמים הטומאה הייתה קלה ולא חלה הטומאה השנייה?

אלא הראיה שלא אומרים 'שָׁבַע לוֹ טומאה' מהסיפא של המשנה ההיא,

מודה רבי יוסי בזב שישב על שני סדינים שהעליון טמא מדרס והתחתון

טמא משום מדרס ומשום מדע הזב שכן נגע במצע העליון. וכשקבע את

התחתון כוילון טהור ממדרס וטמא משום מגע. הרי שאין אומרים 'שָׁבַע

לוֹ טומאה'? דוחה הגמרא ששם שונה הדין כיון ששני הטומאות חלו בבת

אחת, ואין ללמוד לגבי עשרונים שהטומאות חלו בזה אחר זה.

אמר רבא, עשרון שחלקו, ואבד אחד מהן,

והפריש אחר תחתיו, ונמצא הראשון, והרי

נאבד חצי עשרון ונמצא לאחר

שהפריש אחר ונטמא אחד

שלשתן מונחין בביסא, נטמא החצי עשרון האבוד, אבוד וראשון

מצטרפים שהיו אמורים להיות מנחה אחת, והמופרש אין מצטרף להפסל

עמו, שהרי לא הופרש על מנת להצטרף עם האבוד למנחה. נטמא

מופרש, מופרש וראשון מצטרפים, אבוד אין מצטרף. נטמא ראשון,

306 דאמרינן בתגיגה (כג:): 'מי שמיוחד לשיבה - יצא זה שאומר לו "עמוד ונעשה מלאכתנו". רש"י.

שניהם מצטרפים. אביי אמר, כל חצי עשרון שנטמא מטמא אחרים, כיון שכולם באים מכח מנחה אחת.

ואמרת הגמרא, שכעין מחלוקתם לעניין טומאה כך נחלקו לעניין הקומץ. קמץ מן האבוד שִׁיריו ושיירי ראשון נאכלים, אולם שיירי המופרש אינם נאכלים. קמץ מן המופרש, שייריו ושיירי ראשון נאכלים, שיירי אבוד אינם נאכלים. קמץ מן ראשון, כיון שהקומץ הראשון מתיר רק עשרון ולא ידוע מהו העישרון שהתיר, שיירי שניהם לא נאכלים. אביי אמר, אפילו קמץ מאחד מהן, שיירי שניהם לא נאכלים שבאים ממנחה אחת. הקשה רב פפא, האם שיירים חצי העשרון הראשון ניתרים באכילה, הרי חלק מהקומץ בא להתיר את החצי עשרון השלישי ואינו נצרך ונחשב כקומץ שחסר ופסול? ועוד הקשה רב יצחק בנו של רב משרשיא, כיצד הקומץ קרב הרי שליש ממנו חולין שבא להתיר את העישרון השלישי שאינו קדוש? אמר רב אשי, אין אלו קושיות כיון שהקומץ נעשה על דעת הכהן שהתכוון שהקומץ יהיה על העישרון הראשון.